

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України Теремецького Владислава Івановича на дисертацію Галуцька Олександра Васильовича на тему «Публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право»

Актуальність теми виконаної роботи. Дисертаційна робота присвячена вирішенню актуального наукового завдання, пов'язаного з обґрунтуванням теоретичних основ і розробкою практичних рекомендацій щодо публічного адміністрування міграційних процесів у державах-членах Європейського Союзу та України. Що зумовлено кількома ключовими обставинами.

По-перше, Україна знаходиться на важливому етапі євроінтеграції, маючи статус кандидата в члени Європейського Союзу. Це вимагає відповідності стандартам ЄС, зокрема у сфері міграційної політики, де критично важливими є впровадження європейських підходів до забезпечення прав мігрантів, запобігання нелегальній міграції та інтеграції внутрішньо переміщених осіб.

По-друге, сучасні геополітичні виклики, пов'язані з агресією російської федерації, призвели до суттєвих змін у міграційних процесах. Україна, з одного боку, стала джерелом значних міграційних потоків до країн ЄС, а з іншого — стикається з необхідністю вдосконалення механізмів управління внутрішньою міграцією, викликаною військовими діями. По-третє, у Європейському Союзі проблема нелегальної міграції визнана одним із найважливіших викликів. Вона посилюється синхронізованою гібридною агресією російської федерації, яка використовує міграційні кризи як інструмент впливу на політичну стабільність країн-членів ЄС.

Крім того, демографічні виклики в країнах ЄС, зокрема дефіцит робочої сили, вимагають нових підходів до залучення мігрантів, їх адаптації та інтеграції. Це стосується також Словацької Республіки, яка, як і інші країни Центрально-Східної Європи, потребує стратегічного підходу до вирішення цих питань у контексті соціально-економічного розвитку. Водночас в Україні досі існують

суттєві проблеми, пов'язані з недосконалістю адміністративно-правових механізмів регулювання міграційних процесів, низьким рівнем довіри до державних інституцій, високим рівнем корупції та недостатнім соціальним захистом населення.

Недостатнє висвітлення зазначеної проблематики у наукових дослідженнях, необхідність адаптації національного законодавства до стандартів ЄС та виклики, пов'язані з військовим станом, обумовлюють актуальність теми дослідження та її практичну значущість для України та країн ЄС.

Достовірність та новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених досліджень.

Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечена системним використанням сучасних методів наукового пізнання, зокрема порівняльно-правового, системно-структурного, формально-логічного та інших, а також опорою на значний масив нормативно-правових актів, емпіричних даних, статистичних матеріалів та наукових праць. Проведений автором аналіз базується на комплексному підході, що дозволило отримати науково обґрунтовані висновки й рекомендації, які відображають актуальні потреби правової науки та практики.

Так, методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції використано для деталізації предмета наукового аналізу, виявлення структурних елементів системи публічного адміністрування міграційних процесів. Метод порівняльного правознавства дозволив провести компаративний аналіз адміністративно-правового регулювання міграційних процесів у країнах ЄС та Україні, виявивши подібності, відмінності та напрями гармонізації. Метод правового прогнозування та юридичної техніки застосовано для формулювання конкретних пропозицій щодо вдосконалення українського законодавства у сфері міграції, а також розробки рекомендацій для внесення змін до нормативно-правових актів. Логіко-семантичний і формально-догматичний аналіз сприяв забезпеченню структурованості та точності викладу матеріалів, а також чіткості формулювання наукових положень і висновків. Системно-структурний підхід

дозволив узгоджено аналізувати елементи системи публічного адміністрування, їхню взаємодію та роль у забезпеченні ефективного регулювання міграційних процесів. Стиль викладу матеріалів, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує доступність їхнього сприйняття, що відповідає сучасним вимогам до наукових робіт.

Застосування різноманітних наукових методів свідчить про глибоке оволодіння методологією наукової діяльності, здатність до самостійного наукового пошуку та розробки практично значущих рекомендацій. Це характеризує автора як самостійного дослідника, який упевнено володіє інструментарієм наукової роботи й здатний до вирішення складних наукових завдань.

Вагомість наукової новизни дослідження, зокрема полягає в тому, що:

- вперше запропоновано комплексне визначення публічного адміністрування міграційних процесів як адміністративно-правової діяльності, що охоплює організацію, регулювання, контроль і підтримку міграційних потоків відповідно до європейських стандартів із застосуванням сучасних адміністративно-правових механізмів;

- актуалізовано принципи публічного адміністрування міграційних процесів, зокрема такі, як верховенство права, солідарність, прозорість і адаптивність. Запропоновано інструменти, що сприяють підвищенню ефективності міграційної політики в Україні з урахуванням досвіду держав-членів ЄС;

- обґрунтовано нові підходи до адміністрування міграційних процесів у контексті воєнного стану, зокрема шляхи інтеграції тимчасово переміщених осіб і забезпечення прав громадян України, які перебувають за кордоном;

- здійснено компаративний аналіз адміністративно-правових підходів до регулювання міграційних процесів у різних державах ЄС (Польща, Словаччина, Румунія), що дозволило виокремити ключові елементи успішної реалізації міграційної політики;

- запропоновано рекомендації щодо вдосконалення українського міграційного законодавства, включаючи гармонізацію з європейськими стандартами та підвищення ефективності діяльності державних органів у цій сфері.

За змістом у дисертації розглянуто широке коло питань, кожне з яких проаналізовано на належному науковому рівні: У першому розділі висвітлено базові теоретико-правові аспекти публічного адміністрування міграційних процесів. Зокрема, сформовано наукове визначення поняття публічного адміністрування міграційних процесів, яке розглядається як комплексна система адміністративно-правового регулювання, що охоплює діяльність державних органів із забезпечення контролю, регулювання та підтримки міграційних потоків. Проаналізовано сутність і зміст публічного адміністрування міграційних процесів у державах Європейського Союзу, зокрема визначено ключові елементи, такі як організаційна структура, механізми координації та інструменти адміністративного регулювання. Особливу увагу приділено питанням гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, зокрема у контексті забезпечення прав людини та соціальної стабільності. Розглянуто принципи міграційної політики ЄС та України, спрямовані на забезпечення солідарності, прозорості, безпеки та захисту прав мігрантів і біженців. Особливий акцент зроблено на ролі принципу верховенства права як основоположного в забезпеченні ефективного публічного адміністрування міграційних процесів.

Другий розділ присвячено детальному аналізу адміністративно-правового статусу органів, що забезпечують публічне адміністрування міграційних процесів. Розкрито повноваження, функції та завдання адміністративних органів ЄС, таких як Європейська комісія, Frontex та інші. Особливу увагу приділено питанням координації зусиль між державами-членами ЄС для боротьби з нелегальною міграцією, впровадження систем реєстрації мігрантів і забезпечення дотримання їхніх прав. У контексті України проаналізовано діяльність Міністерства внутрішніх справ, Державної міграційної служби та

Державної прикордонної служби. Наголошено на важливості вдосконалення їхнього правового статусу, підвищення прозорості й ефективності роботи, а також впровадження цифрових технологій для управління міграційними потоками. Розкрито особливості адміністративно-правового статусу органів міграційних процесів у країнах ЄС, таких як Польща, Словаччина та Румунія. Проведений компаративний аналіз дозволив виділити ключові елементи успішного адміністрування міграційних потоків, зокрема інтегровані системи моніторингу та співпраці між державами-членами.

У третьому розділі розглянуто практичні аспекти публічного адміністрування міграційних процесів. Розкрито способи публічного адміністрування міграційних процесів, які застосовуються на рівні Європейського Союзу, та запропоновано рекомендації щодо їх імплементації в Україні. Особливу увагу приділено діяльності Європейського агентства прикордонної та берегової охорони (Frontex), яка включає координацію спільних операцій, моніторинг ризиків, боротьбу з транскордонною злочинністю, повернення нелегальних мігрантів і впровадження програм реінтеграції. Підкреслено значущість інтегрованих підходів до регулювання міграційних потоків, що базуються на цифрових технологіях, таких як база даних Eurodac, і використанні сучасних фінансових інструментів ЄС. Проаналізовано національні підходи до адміністрування міграційних процесів у країнах ЄС (Польща, Словаччина, Румунія). Показано, що ефективність міграційної політики в цих країнах забезпечується завдяки гармонізації законодавства, використанню інтегрованих систем моніторингу кордонів, організації депортацій, міжнародній співпраці з такими структурами, як Frontex і Europol.

Особливу увагу приділено вдосконаленню публічного адміністрування міграційних процесів в Україні. Запропоновано шляхи модернізації міграційної політики, що передбачають: розвиток системи надання адміністративних послуг у сфері міграції; упровадження ефективних механізмів контролю за дотриманням міграційного законодавства; створення програм адаптації й інтеграції мігрантів; розробку системи повернення українських громадян, які тимчасово перебувають за кордоном, у рамках післявоєнної відбудови України.

Також запропоновано спрощену процедуру перетину кордону для фахівців, які беруть участь у розробці та виробництві оборонних засобів, що є критично важливим у контексті війни.

Наукове та практичне значення представленої роботи. Воно полягає у тому, що проведений здобувачем науковий аналіз зробив внесок у розвиток адміністративного права, зокрема через обґрунтування теоретичних основ публічного адміністрування міграційних процесів. Результати аналізу можуть бути використані у законотворчій діяльності для вдосконалення нормативно-правової бази України у сфері регулювання міграційних процесів. Практичні рекомендації сприятимуть підвищенню ефективності діяльності органів державної влади України, зокрема Міністерства внутрішніх справ, Державної міграційної служби та Державної прикордонної служби, шляхом впровадження сучасних підходів до адміністрування.

Запропоновані моделі інтеграції мігрантів, програми адаптації та механізми контролю за дотриманням міграційного законодавства можуть бути використані у практичній діяльності адміністративних органів для забезпечення соціальної стабільності й національної безпеки. Науковий аналіз слугує методологічною основою для навчальних курсів з адміністративного права та міграційної політики, а також може бути використаний для підготовки фахівців у сфері публічного управління.

Унікальність представленої роботи полягає у поєднанні теоретичних напрацювань та практичних рекомендацій, які враховують особливості українського контексту, включаючи умови воєнного стану. Це дозволяє не лише удосконалити управління міграційними процесами в Україні, але й створює фундамент для подальшої інтеграції в європейський правовий простір.

Наукова обґрунтованість представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведеного наукового аналізу.

Джерельна база роботи визначається ґрунтовністю, різноманітністю та повнотою, що включає 214 найменувань. Це свідчить про інформативність,

системність і масштабність наукового пошуку як у межах української, так і зарубіжної наукової традиції.

Структура та обсяг використаних джерел підтверджують глибину проведеного наукового аналізу. Посилання зроблено як на класичні праці вчених у галузі адміністративного права, так і на сучасні напрацювання, із врахуванням досвіду країн Європейського Союзу у сфері публічного адміністрування міграційними процесами. Критичне мислення та комплексний підхід до аналізу джерел дозволили сформулювати власне бачення проблематики, зокрема щодо принципів, інструментів та механізмів регулювання міграційних процесів в Україні.

Достовірність представлених фактів, статистичних даних та висновків забезпечується посиланнями на відповідні офіційні джерела інформації, зокрема нормативно-правові акти України та ЄС, міжнародні конвенції, звіти міжнародних організацій (Frontex, Європейська комісія), а також аналітичні матеріали провідних дослідницьких центрів.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечена апробацією результатів аналізу. Основні положення були представлені на двох науково-практичних конференціях всеукраїнського та міжнародного рівнів, що дозволило отримати конструктивний зворотний зв'язок від фахівців у сфері права та публічного адміністрування.

Отже, робота відзначається високим рівнем наукової обґрунтованості та достовірності, що забезпечує вагомий внесок у розвиток теорії адміністративного права та практики публічного адміністрування.

Повнота відображення у публікаціях.

Основні результати дисертаційного наукового аналізу відображено у 6 наукових працях. Зокрема, 4 статті опубліковано у провідних наукових фахових виданнях України, а також 2 тези доповідей розміщено у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій.

За результатами перевірки на наявність ознак академічного плагіату або інших порушень академічної доброчесності не виявлено.

Зауваження.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження **Галуцька О.В.** слід зауважити, що окремі положення дисертації є дискусійними або ж недостатньо чітко сформульованими. Зазначене обумовлює необхідність висловлення таких зауважень:

1. На сторінці 25 дисертації здобувачем з'ясовано сутнісні характеристики та наукові положення щодо публічного адміністрування міграційних процесів у ЄС. При цьому виділяються як позитивні чинники, так і вказуються певні невирішені питання в цьому аспекті. Хотілося б почути думку здобувача щодо співвідношення між ними.

2. Потребує роз'яснення принцип так званої попперівської фальсифікації, який застосовується під час розгляду загальних теорій, підходів до визначення поняття та моделей міграції (сторінка 64 дисертації).

3. На сторінці 99 дисертації узагальнюється правовий статус Державної міграційної служби України, яка є центральним органом виконавчої влади. Її діяльність координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ, і вона відповідає за реалізацію державної політики у сферах міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб та захисту прав біженців. При цьому в наведеному узагальненні використовуються практичні положення законодавства щодо цієї Служби. Утім під час публічного захисту хотілося б почути думку здобувача щодо можливості удосконалення правового статусу Державної міграційної служби України, особливо зважаючи на діючий в Україні правовий режим воєнного стану.

4. Останнім часом у світі загострилися політичні баталії щодо так званої незаконної міграції, що притаманно насамперед США. Водночас аналогічні процеси, хоча й з меншою інтенсивністю, спостерігаються й у державах-членах ЄС. У цьому аспекті хотілося б почути точку зору здобувача, виходячи з чинників публічного адміністрування.

Проте зазначені недоліки не впливають на якість дисертаційного дослідження, яке виконане на достатньому науковому і методичному рівні.

Висновок: Дисертаційне на тему «Публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним і завершеним науковим дослідженням. У науковій роботі отримано нові науково-обґрунтовані результати, що підвищують наукову новизну і практичне значення розкриття проблеми публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні на сучасному етапі розвитку правової системи.

Аналізована дисертація на тему «Публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні» відповідає спеціальності 081 «Право», а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами від 12 липня 2019 року), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішень разової спеціалізованої вченої ради (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44).

Отже, здобувач Галуцько Олександр Васильович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право зі спеціальності 081 Право.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

провідний науковий співробітник
відділу економіко-правових проблем
містознавства Державної установи
«Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Макутова Національної академії наук»,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Владислав ТЕРЕМЕЦЬКИЙ